

vergadering **C146**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 2 februari 2022

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Leo Pieters aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de cijfers voor 2021 met betrekking tot de Belgische elektriciteitsmix – 1259 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over een minimale aardgaslevering – 1293 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de retroactieve investeringspremie bij uitbreiding van een PV-installatie – 1319 (2021-2022)	8
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over uitspraken van de minister dat de hoge energieprijzen het gevolg zouden zijn van het Europese CO2-beleid – 1347 (2021-2022)	11
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de relatie tussen de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten en de klimaatplannen van bedrijven – 1529 (2021-2022)	16
VRAAG OM UITLEG van Leo Pieters aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de klanten die zich na het faillissement van hun energieleverancier bij de noodleverancier Fluvius settelen – 1564 (2021-2022)	19

VRAAG OM UITLEG van Leo Pieters aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de cijfers voor 2021 met betrekking tot de Belgische elektriciteitsmix – 1259 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, op 7 januari publiceerde Elia zijn jaarlijkse cijfers met betrekking tot de Belgische elektriciteitsmix. Uit die cijfers blijkt dat er een record aan stroom geëxporteerd werd. Er was een stijging van maar liefst 59 procent ten opzichte van 2020. Dat is voornamelijk te wijten aan de hoge beschikbaarheid van de nucleaire productie voor de Belgische elektriciteitsproductiemix. De productie van wind- en zonne-energie stijgt met 2 procent en bereikt ook nieuwe records. De offshore windproductie bleef evenwel stabiel. Er was in 2021 dan ook aanzienlijk minder wind dan in het jaar voordien.

De hoge beschikbaarheid van kernenergie zorgt ook voor een aanzienlijke daling van het aandeel gas in de mix. Bijna 70 procent van onze energiebronnen – nucleair, wind en zon – zijn koolstofarm.

Met de huidige plannen van de Federale Regering om de nucleaire capaciteit te vervangen door vervuilende gascentrales zal de elektriciteitsmix er na 2025 compleet anders uitzien. Ook zullen we hoogstwaarschijnlijk geen stroom meer kunnen exporteren. Integendeel, we zullen afhankelijk worden van de stroomproductie van de buurlanden.

Minister, hoe beoordeelt u de nieuwe jaarcijfers van Elia met betrekking tot de elektriciteitsmix?

Hebben de nieuwe cijfers bepaalde nieuwe inzichten opgeleverd waaraan het Vlaamse beleid zal worden aangepast?

Zijn er cijfers bekend met betrekking tot de Vlaamse elektriciteitsmix? Zo ja, kunt u die meedelen? Zo niet, zou het volgens u nuttig zijn een dergelijke Vlaamse elektriciteitsproductiemix op te stellen en zult u hiertoe stappen zetten?

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de verzoening van de verschillende klimaatplannen van de deelstaatentiteiten in België? Is er reeds tot een coherent Belgisch klimaatplan gekomen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Pieters, wat betreft de cijfers inzake bevoorrading en export van elektriciteit gaat het over federale bevoegdheden. We volgen de cijfers mee op. Het debat hierover moet worden gevoerd. Ik stel vast dat in 2021 de nucleaire productie 52,4 procent van de elektriciteitsmix innam, goed voor 48,1 terawattuur, waar in 2020 de nucleaire productie 40,3 procent van de elektriciteitsmix innam, goed voor 32,8 terawattuur. Ik kan alleen maar bezorgd zijn over de toekomst en over de vraag hoe we omgaan met de bevoorradingszekerheid. De knoop moet zo snel mogelijk worden doorgehakt. Maar dat speelt zich af op federaal niveau.

De cijfers zijn niet nieuw. We beschikken op Vlaams niveau over gedetailleerde cijfers. Het zijn geen nieuwe inzichten. Vanuit Vlaanderen leveren wij een inbreng aan het federale debat.

De Vlaamse elektriciteitsproductiemix voor 2021 is nog niet bekend. De Vlaamse elektriciteitsproductiemix wordt jaarlijks in de zomer opgesteld en op de website

van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) gepubliceerd. We zullen daar nog even op moeten wachten.

In 2020 werd 11 procent van de elektriciteitsbehoefte in het Vlaamse Gewest netto geïmporteerd en 89 procent werd zelf geproduceerd. In de mix van centrale en decentrale installaties was 39 procent van de productie nucleair, 13 procent afkomstig van wind en zon en 48 procent werd gevoed door brandstoffen, waarvan ongeveer 70 procent aardgas.

U stelde vervolgens een vraag over het opstellen van de klimaatplannen van de deelstaatsentiteiten. Ieder gewest kan inderdaad autonoom zijn klimaatbeleid uitstippelen.

Tegen juni 2023 zal België wel een ontwerp voor actualisatie van het Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP) moeten indienen bij Europa. Het initiële Nationaal Energie- en Klimaatplan uit 2019 was een compilatie van de plannen van de verschillende entiteiten. In dat opzicht zullen we in Vlaanderen uiteraard tijdig ons plan laten meetellen voor het geactualiseerde NEKP.

U weet dat Vlaanderen het voorzitterschap heeft. Tot voor kort was dat Wallonië. Sinds begin van dit jaar is dat Vlaanderen. We voeren de gesprekken met de andere entiteiten, op verschillende vlakken.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. De elektriciteitsmix laat natuurlijk verschillende inzichten toe. We zullen die mix waarschijnlijk nodig hebben. Nu kunnen we die exporteren als gevolg van de toename van de nucleaire energie maar in andere jaren zullen misschien andere grondstoffen nodig zijn. Ik denk dan ook dat het belangrijk is die mix zo breed mogelijk te houden.

Zoals ik daarnet al zei, is 70 procent van de energiebronnen koolstofarm. Hoe resulteert dat bijvoorbeeld in die klimaatplannen?

We moeten natuurlijk ook opletten voor de toekomstige elektrificatie. Wat de digitalisering betreft, gaat men ervan uit dat die binnen afzienbare tijd, en dat is niet zo heel ver af, 20 procent van onze elektriciteitsbehoeften zal innemen aan opslagcenters, aan alle mogelijke installaties die zijn opgezet. Ik heb het dan ook over 5G. De operatoren hebben zelf aangegeven dat wanneer er een extra operator bij komt, er zoveel extra verbruik komt. Ook die 5G zal dus enorm veel elektriciteit opslorpen.

Wat die mix betreft, zou het misschien toch raadzaam zijn zo snel mogelijk te streven naar een Vlaamse energiebevoegdheid.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik neem nota van de tussenkomst van collega Pieters. Ik heb geen extra vragen gehoord.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Zoals de minister aangaf, zou het goed zijn dat, zodra er duidelijke cijfers zijn over de Vlaamse energiemix, die aan het parlement worden overhandigd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over een minimale aardgaslevering – 1293 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, in het Vlaamse Gewest kampt bijna een half miljoen gezinnen – dat is bijna 15 procent van de Vlaamse huishoudens – met een vorm van energiearmoede. Dit betekent concreet dat bijna 1 miljoen Vlamingen in energiearmoede leeft. Gezinnen die door betalingsproblemen worden afgestoten door hun energieleverancier, ontvangen aardgas via de distributienetbeheerder. Als ze ook daar hun facturen niet meer kunnen betalen, plaatst de netbeheerder een oplaadbare budgetmeter. Deze gezinnen kunnen via hun OCMW tijdens de wintermaanden een beroep doen op de minimale aardgaslevering. De Vlaamse overheid financiert na de winterperiode deze tussenkomsten voor 70 procent.

24.500 Vlaamse gezinnen hadden in 2020 een dergelijke budgetmeter voor aardgas. In december 2021 waren het er al 26.000. Dat aantal stijgt uiteraard met de stijgende energiefactuur.

In 2020 ontving slechts 20 procent van de gezinnen met een budgetmeter een minimale aardgaslevering. Opvallend is ook dat de OCMW's, afhankelijk van de lokale insteek, de aanvragen op een verschillende manier behandelen. Zo zijn er een aantal OCMW's die de aanvragen tot tussenkomst automatisch positief beantwoorden, anderen voeren telkens een uitgebreid onderzoek of leggen voorwaarden op. Tot slot werd in 20 procent van de gemeentes zelfs geen enkele minimale aardgaslevering toegekend.

Deze winter zijn er natuurlijk de fors gestegen gasprijzen, wat het verhaal nog precairder maakt.

Ik las in het Energiearmoedeplan 2025 een passage over de optimalisatie van de gegevensuitwisseling tussen Fluvius en de OCMW's, maar niets over de minimale dienstverlening voor aardgas.

Minister, vindt u een opnamegraad van 20 procent van de minimale dienstverlening voor aardgas zoals in de winter van 2020-2021 ook te laag?

Hebt u stappen ondernomen om deze opnamegraad in deze winter te verhogen?

Zult u de nodige stappen ondernemen om de minimale dienstverlening voor aardgas automatisch toe te kennen? Wanneer u dat niet wenst te doen, overweegt u dan op zijn minst om voor bepaalde doelgroepen de automatische toekenning wel mogelijk te maken?

Overweegt u andere stappen om de aanpak per lokaal bestuur meer te stroomlijnen?

De voorzitter: Collega Aerts, ik weet niet of het aan uw oortjes of aan uw internetverbinding ligt, maar de klankkwaliteit is vrij slecht.

Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Dank u wel, collega Aerts. Op het eerste gezicht lijkt dit inderdaad over een klein aandeel te gaan, maar ik wil graag een aantal zaken verduidelijken. De minimale aardgaslevering is een facultatieve maatregel, die wij aanbieden aan OCMW's. OCMW's kennen hun klanten en kunnen zelf kiezen om

die minimale gaslevering al dan niet toe te kennen. Er zijn natuurlijk ook gezinnen met een budgetmeter voor aardgas die enkel koken op gas maar hun woning er niet mee verwarmen. Gelukkig zijn er ook heel wat gezinnen met een aardgas-budgetmeter die wel over voldoende middelen beschikken om hun woning voldoende te verwarmen. Bij hen is er dus geen nood aan deze tussenkomst.

Sinds 2013 is het aandeel huishoudens dat deze maatregel geniet wel stelselmatig gegroeid van 11 procent tot 20 procent. Ik verwacht dat de cijfers voor deze winter nog hoger zullen liggen wegens de sterk gestegen energieprijzen.

Het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA), de netbeheerder, de OCMW's en de armoedeorganisaties communiceren ook heel actief over deze maatregel zodat mensen in nood zeker worden bereikt. De bedragen die ik in oktober heb bepaald, lagen ook veel hoger dan vorig jaar. Voor klanten die verbruiken aan het tarief netbeheerder, lag het bedrag 58 procent hoger, en voor klanten die recht hebben op sociaal tarief zelfs ruim 70 procent.

Zoals we allemaal weten, zijn de energieprijzen sinds oktober nog verder gestegen. Om zeker te zijn dat gezinnen zich voldoende kunnen verwarmen, heb ik beslist de bedragen voor de rest van de winter nogmaals te verhogen. Voor gezinnen met een standaardtarief wordt de tussenkomst verdubbeld. Een gezin in een rijhuis zal vanaf februari tot eind maart iedere twee weken recht hebben op 132 euro om hun budgetmeter aardgas op te laden in plaats van 64 euro. We hebben dat onmiddellijk beslist bij de stijging van de energieprijzen. Ik voorzie hiervoor bijkomend 650.000 euro, bovenop de reeds voorziene 1,2 miljoen euro vanuit het energiefonds. Als het nodig is, zal ik daarvoor de nodige budgetten vrijmaken.

Zoals gezegd, is de minimale levering een systeem dat via de lokale OCMW's georganiseerd wordt, die doorgaans zeer goed op de hoogte zijn van de gezinnen die met deze maatregelen geholpen kunnen worden en hen daar ook actief naar toeleiden. Gezinnen in energiearmoede worden door het OCMW ook meegenomen in een breder traject om deze problematiek aan te pakken. OCMW's hebben de nodige expertise en zijn de ideale tussenschakel om mensen te begeleiden naar meer structurele oplossingen zoals een energiescan of een noodkooptening. Het voorstel van een automatische toekenning gaat voorbij aan deze nuances.

Om de juiste doelgroep maximaal te bereiken, willen we wel gebruik maken van de data uit de digitale meter. We kunnen zo sneller zicht krijgen op het risico dat budgetmeterklanten onvoldoende krediet kunnen opladen. Zo kan de hulpverlening sneller worden ingeschakeld. We zijn er dus wel mee bezig om die data sneller te capteren.

Ik kan vanuit mijn bevoegdheden natuurlijk niet tussenkomen in de autonomie van die OCMW's. Ik zal evenwel vragen om daar nogmaals de aandacht op te vestigen. Nogmaals: er werden extra middelen uitgetrokken en indien nodig zal ik dat verder blijven doen.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Ik hoop dat ik nu beter verstaanbaar ben, voorzitter. Minister, ik heb alvast een bijkomende vraag. U trekt de budgetten op, wat ik goed vind. Dat is zeer terecht, gezien de stijgende energiekosten, want anders krijgen deze mensen minder energie voor hetzelfde bedrag. Mijn bijkomende vraag is de volgende. Er zijn een aantal lokale besturen die een automatische toekenning zouden willen doen, zodat ze niet alle ballast hebben van het invullen van papieren. Ze botsen vandaag echter op de onmogelijkheid daarvan. Overweegt u om die automatische toekenning in te schrijven als optie voor die lokale besturen? Ik blijf het een gek systeem vinden. Maar als u niet zo ver wilt gaan en die beslissingen

wilt voorbehouden aan de lokale besturen, wordt het die lokale besturen dan mogelijk gemaakt om die automatische toekenning te faciliteren?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik wil kort reageren op dat laatste. Een automatische toekenning lijkt populair om te zeggen, maar ik acht het toch niet helemaal mogelijk om te doen. Aan een automatische toekenning moeten ook voorwaarden verbonden zijn. Ik begrijp de vraag van de heer Aerts dus niet goed. Het kan zijn dat de minister daar wel een antwoord op heeft, maar ik zie dat niet direct zitten.

Bruno Tobback (Vooruit): Ik wil even opmerken, collega Gryffroy, dat een automatische toekenning niet wil zeggen dat dat onvoorwaardelijk is. Een automatische toekenning betekent gewoon dat er automatisch wordt onderzocht wie aan de voorwaarden voldoet en dat mensen het niet zelf moeten uitzoeken om te weten waar en hoe ze het moeten aanvragen. Eigenlijk is dat administratieve vereenvoudiging, zoals dat tegenwoordig ook met bijvoorbeeld studiebeurzen gebeurt.

Ik sluit me dus wel aan bij die vraag van collega Aerts, minister. Er zijn misschien hindernissen, maar het zou zeker de moeite zijn om dat te onderzoeken, om te maken dat er geen mensen zijn die recht hebben op iets, en er vandaag geen beroep op doen omdat ze het niet weten, het niet vinden of er tegenop zien.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, de mensen naar wie de budgetten die wij vrijmaken moeten toekomen, zijn meestal gekend bij het OCMW. Vaak gaat het ook over multidisciplinaire problematieken, waar het OCMW niet alleen op energievak, maar ook op andere vlakken moet inspelen. Ik ben in een vorig leven nog staatssecretaris van Armoedebestrijding geweest. Collega Aerts, de bedoeling is niet om de mensen in de problematiek te houden. Het OCMW weet wie in aanmerking komt en kan daarop inspelen via onze budgetten en moet daar dan ook mee aan de slag op alle punten van armoede. Energie is er daar een van, maar we kennen ook het probleem van de lege brooddozen, van werkloosheid. Er zijn verschillende zaken waarop ingespeeld moet worden. Dat is de reden waarom wij dit via de OCMW's aanbieden. Ik heb daar wel vertrouwen in. Die kennen de mensen die het nodig hebben, heel goed. Het is dan aan de OCMW's om te zien of het een goede keuze is, of ze dit gaan toekennen of iets anders.

De bedoeling is vooral om daarna ook structureel aan de slag te gaan met andere budgetten, en niet in dit systeem te blijven. De bedoeling is om structureel aan de slag te gaan en te kijken hoe men ervoor kan zorgen dat men minder energie verbruikt, of er iets is mis is met de factuur of wat dan ook.

Ik ga het sowieso nog eens onder de aandacht van de OCMW's brengen. Maar om daar automatische rechten aan te koppelen? Ik kan me voorstellen dat we dat voor andere sociale rechten doen. Voor andere zaken is dat zeker goed, maar voor dit systeem is het niet de finaliteit om daar een automatische toekenning aan te geven. Ik ga sowieso in gesprek met de OCMW's. Via de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) zal ik het onder de aandacht brengen en kijken hoe zij het ervaren.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, het feit alleen al dat u het nog eens onder de aandacht moet brengen, geeft eigenlijk al aan dat er iets mis is met het systeem op dit moment. Want dat betekent dat niet iedereen op de hoogte is van hoe het zou moeten verlopen of wat de mogelijkheden zijn. U gaf zelf aan dat

armoedeorganisaties continu communiceren over die minimale aardgaslevering. Zij moeten daarover communiceren, en het is goed dat ze dat doen, maar ook zij zijn vragende partij om dat automatisch te gaan toekennen, omdat nu een heel deel mensen het niet weten en er daardoor geen beroep op kunnen doen. En het gaat om de groep die het het allermoeilijkst heeft. Het gaat om de groep mensen die hun facturen niet betaald krijgen en die, wanneer ze die minimale aardgaslevering niet hebben, in de winter gewoon geen aardgas meer hebben, en die letterlijk in de heel grote kou terechtkomen.

Ik begrijp niet dat we daar dan toch nog een administratief systeem rond bouwen. U geeft aan dat de lokale besturen dat zelf moeten beslissen. Wel, er zijn lokale besturen die zeggen: 'Bij ons krijgt iedereen die minimale aardgaslevering.' Maar dat is niet handig, want dat is heel veel administratief gedoe. Ik begrijp niet dat we zelfs voor die groep van lokale besturen die daar zelf de keuze in maken, niet automatisch die minimale aardgaslevering kunnen voorzien.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de retroactieve investeringspremie bij uitbreiding van een PV-installatie – 1319 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Voorzitter, mijn vraag gaat over de uitbreiding van een PV-installatie (photovoltaic). Ik heb die titel misschien wat te eng geformuleerd. Het gaat zowel over de situatie bij de retroactieve investeringspremie als bij de huidige investeringspremies. In het advies van de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (Minaraad) is, naar aanleiding van het programma 'Fit for 55', opgenomen dat uitbreidingen tot omvormervermogen kleiner dan 10 kilovoltampère van bestaande PV-installaties worden afgeremd in plaats van gestimuleerd. Uitbreidingen van bestaande installaties komen vandaag niet in aanmerking voor een retroactieve investeringspremie noch voor de nieuwe premie zonnepanelen.

Er zijn verschillende redenen waarom burgers die tot hiertoe wél hebben geopteerd voor kleinere installaties – vanwege de algemene filosofie van het beperken van de productiecapaciteit tot eigen verbruik, de beperkte investeringsbudgetten, het spreiden van de kosten, maar evengoed de gratis stroom – nu willen uitbreiden, bijvoorbeeld omdat ze hebben gespaard en enkele zonnepanelen extra willen plaatsen, omdat het gezin groter is geworden, omdat ze een elektrische wagen of warmtepomp hebben aangekocht, omdat ze verbouwen en daardoor extra dakoppervlakte hebben. Het is goed dat zij extra investeren in zonne-energie. Ook als samenleving worden we daar veel beter van. Maar toch worden zij niet op eenzelfde manier aangemoedigd, want voor de premie geldt de aansluitingsdatum van de eerste zonnepaneleninstallatie.

Minister, vindt u het kloppen dat burgers de premie mislopen als ze recent een oude PV-installatie uitbreidden, omdat er wordt gekeken naar de oorspronkelijke installatiedatum en die dus buiten de scope van alle premies valt?

Onderschrijft u de analyse die de Minaraad in zijn advies gaf?

Welke maatregelen overweegt u in dit verband nog te nemen om ook uitbreidingen van zonnepaneleninstallaties te ondersteunen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, om recht te hebben op de retroactieve investeringspremie moet men voldoen aan de voorwaarden. Bij het opstellen van deze voorwaarden werd ook rekening gehouden met de principes die vóór het arrest van het Grondwettelijk Hof al van toepassing waren.

De retroactieve investeringspremie wordt berekend op basis van het op het EAN-nummer (European Article Numbering) aanwezige piekvermogen op het moment van de indienstname van de installatie.

Ik verwijs naar artikel 7.13.1, eerste lid van het Energiebesluit dat duidelijk stelt dat, als een bijkomende installatie wordt geplaatst of de bestaande installatie wordt uitgebreid, de datum van het eerste keuringsverslag van het oorspronkelijke deel als moment van indienstname geldt. Die bepaling dateert al van vóór het arrest van het Grondwettelijk Hof en is ook vandaag nog steeds van toepassing.

Op één EAN-nummer worden dus zowel uitbreidingen als bijkomende installaties opgeslorpt door de originele installatie als die op hetzelfde toegangspunt is aangesloten.

Los van de situatie die door de vernietiging door het Grondwettelijk Hof is gecreëerd, konden uitbreidingen dus nooit genieten van de volle vijftien jaar, maar kon men enkel voor de uitbreiding voor het resterende deel van de vijftien jaar gebruikmaken van de terugdraaiende teller.

De Vlaamse Regering heeft in het kader van de retroactieve investeringspremie consequent dezelfde regels gehanteerd. Net zoals voorheen wordt een uitbreiding of bijkomende installatie dus ook in het kader van de regelgeving aangaande de retroactieve investeringspremie opgeslorpt door de originele installatie.

Het gevolg is dat een uitbreiding dezelfde premiehoogte per kilowatt krijgt als de originele installatie. In geval de originele PV-installatie dateert van voor 2013 is het premiebedrag daardoor gelijk aan 0 euro, omdat voor installaties geplaatst tussen begin 2007 en eind 2012 het bedrag van de retroactieve investeringspremie 0 euro bedraagt.

Ik kom tot uw volgende vragen. De productie van additionele zonnepanelen zal in mindere mate ogenblikkelijk ter plaatse worden verbruikt dan de productie van de bestaande installatie en daardoor zal het bijplaatsen van zonnepanelen in verhouding een lagere kostenbesparing geven. We geven er de voorkeur aan om het beschikbare budget vooral aan de meer kostenefficiënte investeringen te geven. We geven daarom prioriteit aan huishoudens die een eerste investering doen. We merken dat heel wat huishoudens daarop een beroep doen, gezien de hoge energieprijzen. We zullen dat ook nog verder onder de aandacht brengen.

Het resterende potentieel aan uitbreidingen kan dan ook later worden gerealiseerd in functie van verdere prijsdalingen voor zonnepanelen. Er is ook nog een zeer groot potentieel voor zonnepanelen op daken waar nog geen zonnepanelen liggen, aangezien uit de zonnekaart en uit een recente inschatting door EnergyVille blijkt dat minder dan 10 procent van het dakpotentieel al is benut. Er is dus nog heel wat dakoppervlakte en er zijn heel wat huishoudens die een eerste plaatsing van zonnepanelen overwegen. We geven daar kostenefficiënte middelen aan in de vorm van subsidies. De komende tijd concentreren we ons daar fel op, omdat dat nu echt een prioriteit is om ook een antwoord te kunnen bieden op die energieprijzen.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, ik ben het zeker met u eens dat er nog heel veel potentieel is om meer zonnepanelen op Vlaamse daken te krijgen. Ik heb in het

verleden zelf ook al verwezen naar die studie van EnergyVille waarin men aangeeft dat er nog een gigantisch potentieel is. Daarover ben ik het met u eens.

Maar ik ben het niet met u eens dat we daarom de uitbreiding, die ook nog mogelijk is op verschillende daken van mensen die vandaag al zonnepanelen hebben, dan maar links moeten laten liggen. Ik snap niet waarom we niet op beide sporen kunnen inzetten. De huidige situatie is helemaal anders dan die van vijf à zes jaar geleden. Toen werd het er echt ingepompt dat je niet meer zonnepanelen moest leggen dan je zelf verbruikt.

Vandaag hebben we het systeem van energiedelen, vandaag hebben we een terugleververgoeding, vandaag hebben we een veel duidelijkere tendens richting elektrisch laden. En je hoort duidelijk welke impact dat heeft op je energieverbruik. Om al die redenen is het perfect te begrijpen dat mensen een paar jaar geleden een beperktere installatie kochten en nu die installatie zouden willen uitbreiden.

Moet dat dan dezelfde premie zijn? Neen, dat moet voor mij niet dezelfde premie zijn als de nieuwe installatie. Maar laten we toch de mogelijkheid om daken die al halfvol liggen helemaal vol te leggen met zonnepanelen, niet links liggen. Laat ons daar volop op blijven inzetten.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Collega Aerts vergeet één aspect, namelijk de flexibiliteit en de congestie die je kunt creëren op het net. Je kunt inderdaad zeggen dat je je zonnepanelen niet meer in functie van je eigen verbruik moet plaatsen, maar in functie van je dakoppervlakte en de oriëntatie ervan. Dan kan het perfect zijn dat groepen van mensen hun dak vol zonnepanelen leggen, maar die elektriciteit niet zelf verbruiken. Zij zitten daardoor met een veel groter aansluitingsvermogen en moeten dat allemaal op het net plaatsen. En dan creëer je een congestie van de levering op het net.

Want u hebt het over energiedelen. Ja, oké, maar het energiedelen is ook maar gunstig als je probeert die energie zoveel mogelijk binnen dezelfde entiteit, binnen dezelfde energiegemeenschap te houden, en niet wanneer je die zomaar op het net zwiert. Want het EMD-decreet gaat niet alleen over energiegemeenschap, maar over flexibiliteit. We hebben de twee samengenomen. Je moet er wel op letten dat je door het ene niet het andere als gevolg hebt, waardoor je straks een enorme congestie krijgt op het net en je zwaar moet investeren op het net omdat er dan heel wat mensen zijn die niet in functie van hun eigen capaciteit, van hun eigen vermogens, van hun batterij hebben geïnvesteerd, maar wel hun dak zo vol mogelijk hebben gelegd om zo veel mogelijk elektriciteit te injecteren. Daarvoor moet je opletten.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, ik deel wel de bezorgdheid van collega Aerts wanneer ik kijk naar de studie van EnergyVille. U was daarstraks zelf, en dat staat een beetje haaks op het betoog van de heer Gryffroy, bezorgd over de elektriciteitsproductiecapaciteit in Vlaanderen, over onze mogelijkheden om hier te produceren. Wanneer dan blijkt dat eigenlijk de minst versturende vorm van elektriciteitsproductie, namelijk PV-panelen, op privédaken zelfs maar voor 10 procent wordt ingevuld op dit ogenblik, dan kunnen de congestie op het net en een aantal andere overwegingen toch niet voldoende zijn om dit verder te blijven afremmen. Het is een goedkope, rendabele en bovendien ook een niet voor verstoring zorgende vorm van elektriciteitsproductie op land, onshore waarschijnlijk veel maatschappelijk aanvaardbaarder dan windmolens. Dan is er eigenlijk toch geen enkele reden om daar niet 100 procent op in te zetten, al was het maar om een aantal procenten meer van dat potentieel te kunnen invullen. Als we met 10 procent van de PV-capaciteit in Vlaanderen ons net al overbelasten, dan is er een probleem met ons net en niet met een teveel aan PV-panelen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, de budgetten zijn natuurlijk beperkt. Ik zal niet de fouten uit het verleden herhalen voor wat de groenestroomcertificaten betreft. Ik denk dat ik jullie niet hoeft te vertellen wat er in het verleden is gebeurd.

We hebben de budgetten en ik heb gezegd dat we die zullen focussen op wie nog geen zonnepanelen heeft en die echt nodig heeft. Dus, collega Aerts, iedereen mag uitbreiden. Ze hebben daar al subsidies voor gekregen maar ik kan ook geen geld bijdrukken. Als ik 20 miljard euro zou hebben zoals destijds met de groenestroomcertificaten, dan zou ik iedereen blij kunnen maken maar helaas heb ik dat geld niet. Ik wil de fouten uit het verleden niet maken. We hebben nu een bepaald budget, we doen dat via een eenmalige premie en ik focus die op diegenen die nog geen beroep hebben kunnen doen op subsidies. Dat is mijn allereerste prioriteit en daar zal ik ook de komende weken en maanden blijven op focussen. Ik zie immers dat daar de laatste tijd een beweging is van huishoudens die nog geen zonnepanelen hebben en die daar ook een beroep op doen. Ik denk dat daar nog heel veel potentieel zit en dat we daar ook een antwoord kunnen bieden op die hoge energieprijzen. Sta me toe dat ik de middelen die we hebben voor die huishoudens voorzie. Wie wil uitbreiden, kan dat wel maar heeft natuurlijk geen recht op die premies.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, ik vind dat we alles moeten doen om energie-onafhankelijker te worden. Dat kunnen we in Vlaanderen door volop in te zetten op wind- en zonne-energie. Laat ons dat dan ook maar zoveel mogelijk doen. Het is ook de goedkoopste vorm van energie. Ik vind dan ook dat we ons niet moeten beperken maar alle verdere mogelijke daken moeten volleggen met zonnepanelen.

Collega Gryffroy, u verwijst naar energiedelen en zelfverbruik. Ik vind dat heel gek want in een van uw eerste tussenkomsten in de plenaire vergadering die ik heb gehoord, verwees u naar de kerken. U droomt ervan om die vol te leggen met zonnepanelen. Kerken verbruiken helemaal niet veel elektriciteit, dat is net wat ik ook bedoel: wanneer men alle daken vol legt, dan zorgt men niet voor netcongestie maar voor zoveel mogelijk hernieuwbare energie. Dat is waar we moeten op inzetten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over uitspraken van de minister dat de hoge energieprijzen het gevolg zouden zijn van het Europese CO2-beleid – 1347 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bruno Tobbac

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, u stelde op 17 januari 2022 op Radio1 dat de huidige hoge energieprijzen het gevolg zijn van de Europese CO₂-politiek. Vanuit diezelfde logica redeneerde u dat het geen zin heeft om uit de energiefactuur nog meer dingen te halen: "De mensen gaan daar niets van voelen. Want het speelt zich af op het Europese niveau met de doelbewuste politiek rond CO₂ (...) Men rekent daar kosten door omdat men denkt dat mensen dan gaan voor andere vormen van energie." Dat zijn niet mijn woorden, dat zijn uw woorden.

Die uitspraak staat haaks op de bevindingen van Fatih Birol, directeur van de International Energy Agency (IEA). Die schreef een aantal dagen voordien dat hij

hoe langer hoe meer claims ziet en dat de volatiliteit op de gas-en elektriciteitsmarkt het resultaat is van de 'clean energy transition'. Hij spreekt verder de volgende belangrijke zin uit: "These assertions are misleading to say the least."

Hij zegt verder in zijn toelichting dat het een internationale gascrisis is en dus niets te maken heeft met het klimaatbeleid.

Minister, was u op de hoogte van het rapport van het IEA van 13 januari dat erop wees dat er geen verband is tussen de hoge energieprijzen en de clean energy transition?

Zo ja, vanuit welke motivatie had u dan nog om op 17 januari uitspraken te doen dat de hoge energieprijzen het gevolg zijn van de Europese CO₂-politiek?

Zo neen, hoe evalueert u uw uitspraken over de Europese Green Deal in het licht van de bevindingen van het IEA?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhale Demir: Collega Aerts, ik vind het altijd jammer wanneer men mij halfslachtig citeert. Ik heb heel duidelijk gezegd dat de hoge energieprijzen te maken hebben met het geopolitieke spel, namelijk wat zich op internationaal vlak afspeelt, ook met Rusland. Verder speelt ook wat er op Europees vlak gebeurt, een rol.

De gestegen CO₂-prijs heeft wel degelijk een impact op de elektriciteitsprijzen van de burgers en bedrijven. Recente CO₂-prijzen tot meer dan 80 euro per ton leiden voor een gezin met een gemiddeld elektriciteitsgebruik van 3500 kilowattuur tot een totale CO₂-kost van ongeveer 200 euro per jaar in hun elektriciteitsfactuur, wat overeenkomt met ongeveer 15 procent van de elektriciteitsfactuur.

Daarnaast is het ook zo dat het Fit for 55-pakket ook voorstelt om een bijkomende CO₂-taks op te leggen aan burgers en bedrijven via de uitbreiding van het systeem naar gebouwen en transport. U weet dat we daar terughoudend over zijn, dat we daar vragen over hebben, dat we vrezen dat dit ook nog eens een effect zal hebben op de energiefactuur. Daarnaast dragen het Fit for 55-pakket en de Green Deal bij tot een hogere CO₂-prijs. Die CO₂-prijs is in een jaar tijd gigantisch gestegen en dat vertaalt zich natuurlijk ook – of we dat nu leuk vinden of niet – in die factuur.

U moet me echter correct citeren, ik heb daar heel duidelijk bij gezegd dat dit grotendeels te maken heeft met wat zich internationaal, geopolitiek afspeelt en dat het inderdaad niets te maken heeft met het feit dat de overheden van alles in de factuur stoppen.

Ik wil in deze context ook nog wijzen op enkele andere stemmen in dit debat die we recent gehoord hebben. Het is altijd goed om zich breed te laten informeren. Isabel Schnabel, de directeur van de Europese Centrale Bank, wijst op de risico's van groene inflatie waarbij de vergroening van de economie de prijs van energie, grondstoffen en daardoor dus van bijna alles verhoogt.

Verder bleek uit een recente studie van McKinsey over de kosten van de klimaattransitie onder meer dat de enorme investeringen die nodig zijn om energiecentrales wereldwijd klimaatvriendelijker te maken, de elektriciteitsprijzen tegen 2040 structureel met een kwart de hoogte in zouden kunnen drijven. De kostprijs van staal en cement dreigt zelfs met respectievelijk 30 tot 45 procent te stijgen.

Ik denk dus dat je de hele context moet bekijken. U vindt het misschien niet leuk dat ik dat zeg, maar het is wat het is. Ik baseer mij ook op literatuur – literatuur die u misschien niet leest – van de Europese Centrale Bank. Ik kijk gewoon naar

de gestegen CO₂-prijs, die wel degelijk een effect heeft op de factuur. Maar dat is niet de enige reden waarom die prijzen zo hoog stijgen. Het grootste probleem, dat heb ik ook gezegd en dat moet dus ook correct geciteerd worden, heeft te maken met de internationale geopolitiek.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, ik zal dan een ander citaat van u voorlezen: "Laten we de mensen geen blaasjes wijsmaken. De energieprijzen zijn zo hoog door een doelbewuste Europese politiek om de CO₂-prijs op te drijven en onze eigen energievoorraden schaars te maken. Greenflation, groene inflatie is geen verzinzel. We moeten dus structureel ingrijpen." Die woorden kunt u niet weerleggen, want ze staan nog altijd op uw tweetlijn. Daarmee richt u vol het vizier op de doelbewuste Europese politiek. U spreekt bewust over greenflation om uw eigen dogma's door te drukken en voor niets anders. Ja, de CO₂-prijs is gestegen, maar dat is maar een fractie van de totale stijging die te vinden is in de energiefactuur. Op dat vlak hebt u gelijk. Dat nuanceert u hier ook en daar ben ik blij om. Maar met die tweet alleen al zet u opnieuw het hele klimaatbeleid in de hoek. Ik verwacht dat niet van een klimaatminister, net zomin als ik verwacht dat een minister van Energie op basis van de meest gebruikte vooroordelen protesteert tegen windmolens net over onze gewestgrens. Dat verwacht ik niet. Gebruik daarvoor alle argumenten die je kunt gebruiken – en er zijn soms argumenten om een windmolen al dan niet te vergunnen, dat hoort u me niet tegenspreken – maar gebruik niet de algemene vooroordelen die iedereen gebruikt om toch maar projecten te kunnen afschieten. Ik verwacht van een minister van Klimaat meer ambitie, ik verwacht dat u niet probeert om zaken in het verdomhoekje te zetten, net zomin als ik dat verwacht van een minister van Energie.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Als we zo beginnen, kunnen we misschien de tweets van de Groenministers op federaal niveau eens analyseren? Als u iets uit de context trekt en daarop blijft hameren, dan zal ik ook eens beginnen met het verzamelen van tweets. Dat is geen enkel probleem.

U hebt het ook over die windmolens. Als dat al niet meer mag? Het is omdat het u niet aanstaat, dat u zo met uw vingertje staat te zwaaien. Dat vind ik echt beneden alle peil.

De voorzitter: Mevrouw Homans zou nu zeggen: 'en de vraag was?', maar ik zal dat niet doen.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik wil er wel een vraag aan koppelen, hoor. Kunt u eens bellen naar Tinne Van der Straeten?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, ik wilde aanvankelijk niet tussenkomen, maar het pingponggebeuren noopt me ertoe om toch iets te zeggen. Ik denk dat de minister gelijk heeft: er zijn heel veel factoren die ertoe bijdragen dat de prijzen zijn wat ze op dit moment zijn. Ik zie hier net passeren dat de CO₂-prijs onder-tussen op meer dan 92 euro ligt. Dat is een nieuw record dat gevestigd wordt.

Collega Aerts heeft ook gelijk: volgens het Internationaal Energieagentschap – in dezen toch wel de autoriteit – is ongeveer een achtste van de stijging van de energieprijs te verklaren door die hogere CO₂-prijs. De rest ligt, zoals de minister aangaf, aan de geopolitiek, groothandelsevoluties, een foute inschatting van de vraag, de economische groei die sneller gaat dan verwacht enzoverder. Die hebben

allemaal hetzelfde probleem veroorzaakt, namelijk die enorme stijging van de energieprijzen, waarover we het deze namiddag nog zullen hebben.

Ik denk wel dat het bijzonder belangrijk is om, rond de doelstelling die we allemaal hebben en die ook in ons regeerakkoord staat over de uitvoering van het klimaatbeleid en rond de ambities die we hebben om te streven naar klimaatneutraliteit, te proberen daar een positieve boodschap aan vast te knopen. De gestegen energiefactuur volledig linken aan het te voeren klimaatbeleid is, denk ik, niet de beste manier om een draagvlak voor dat klimaatbeleid te bewerkstelligen. Het is vooral Vlaanderen dat verantwoordelijk is en bevoegd is voor dat klimaatbeleid. De regering heeft in haar visienota van november al een aantal duidelijke en goede keuzes gemaakt op dat vlak. Als we willen dat de mensen en de bedrijven ons kunnen volgen, dan moeten we daar ook op een correcte en positieve manier over durven te communiceren. Dat was dus een bedenking en geen vraag, voorzitter.

Bruno Tobback (Vooruit): Ik wil zelf kort even aansluiten. Minister, ik moet zeggen dat ik, aan de ene kant, uw belezenheid, of de informatie van uw kabinet, lovenswaardig vind. Aan de andere kant moet ik zeggen dat die wel zeer selectief is. Misschien moet u dus niet alleen naar de ene maar ook eens naar de andere kant kijken. Want het klopt inderdaad dat er studies zijn – onder andere van de ECB – die berekenen wat de kost is van de energietransitie naar duurzame, hernieuwbare energie, met alle kosten die daar voor een aantal oude sectoren bij komen. Het klopt natuurlijk ook dat, wanneer we de klimaatverandering haar gang laten gaan, de kosten nog veel hoger zullen zijn. Daar gaat u feestelijk aan voorbij. Misschien hebt u het niet gelezen, dan kan ik u dat aanraden. De kosten voor het bestrijden van wateroverlast en van schade door weersveranderingen, de kosten van klimaatmigratiebewegingen enzovoort zijn groter.

Het valt me op dat u in uw beleid als minister van Klimaat systematisch allerlei argumenten hanteert om te zeggen dat het klimaatbeleid te duur is en dat u daar met veel pervers genoeg verder in gaat. Als enige antwoord hanteert u een model dat nog altijd nog duurder is, namelijk het bouwen van nucleaire centrales. Ik wil u gerust de studies ter beschikking stellen over de manier waarop die qua prijs uit de hand gelopen zijn, overal waar men dat de voorbije tien jaar geprobeerd heeft. Dan kunnen we dat eens naast de voorbeelden die u geeft, leggen.

Minister, ik hoop dus dat u alles gelezen hebt en niet alleen maar de dingen die uw vooroordelen bevestigen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, ik zal misschien eens het kostenplaatje geven van jullie beleid. Groenestroomcertificaten kosten 20 miljard euro. Het was ik niet, het was Steve Stevaert die daar destijds mee begonnen is. Ik vind het heel gemakkelijk om mij hier nu de les te komen spellen, collega's, en te zeggen dat dat nucleaire energie enorm veel kost enzovoort, terwijl die gascentrales ook heel veel kosten. Ik ga daar dus niet aan beginnen.

Mijn punt is heel duidelijk, en ik denk dat dat ook het punt is van de Vlaamse Regering. Wij willen werk maken van die klimaattransitie en wij doen dat ook. Kijk gewoon al maar naar alles wat we gaan doen op het vlak van gebouwen. Vlaanderen is de allereerste regio die een heel plan heeft voor de renovatie van gebouwen en daarvoor een budget van 300 miljoen euro heeft vrijgemaakt, die ook een renovatieplicht heeft ingevoerd. Ik wil wel eens zien hoe ver de andere regio's daarmee staan. Daar wil men niet eens horen van de uitfasering van stookolie, terwijl Ecolo mee in de regering zit.

Ik ben het dus beu dat er continu met de vinger gewezen wordt op het feit dat wij hier niets doen en dat we het niet goed doen. Wij maken werk van die

klimaatuitdaging. We weten allemaal wat klimaatverandering is. Maar wij doen dat op een andere manier. Wij zorgen ervoor dat de middelen die we hebben op een zo goed mogelijke manier bij de mensen terecht komen. Wij maken keuzes op een verstandige manier. We zijn inderdaad terughoudend over de uitbreiding van dat systeem van de CO₂-taks naar gebouwen en transport, omdat we inzitten met de factuur van de mensen. Ik denk dat het daar toch wel over gaat, collega's. Ik heb die 20 miljard daar niet ingedraaid. Dat was ik niet. Ik haal er wel van alles uit, maar ik ben niet de minister die toen de beslissing heeft genomen om te oversubsidiëren.

Voor alle duidelijkheid: ik vind dat we effectief werk moeten maken van die klimaattransitie. Mondiale actie is ook vereist om te vermijden dat de kosten voor adaptatie op termijn de pan uitrijzen. Er zijn verschillende manieren om de klimaattransitie aan te pakken. Ik stel mij toch vragen bij bepaalde beleidskeuzes, zoals die bijkomende CO₂-taks op verwarming en transport. Ik mag mij daar toch nog vragen bij stellen? De invoering van transmissiehandel voor gebouwen en transport zal toch een bijkomende kost geven voor gezinnen. Men krijgt wel een deel terug van Europa, maar dat zal nooit zoveel zijn als de kost die er is.

Daar stoor ik me wel aan, collega's. We stellen ons vragen, ook op een klimaatop, over de kostprijs van bepaalde zaken die men snel-snel wil tekenen. Dan staat de hele linkerzijde op haar achterpoten. Maar het zijn wel net die linkse partijen die, als het gaat over de energiefactuur, weer op hun achterpoten staan. Zeg dan gewoon wat jullie willen! Dan weten wij dat en dan weten de mensen dat ook.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Ik denk dat we het heel duidelijk zeggen, maar dat het gewoon niet begrepen wordt aan de andere kant van de lijn. Minister, ik ben voor alle duidelijkheid niet minister Stevaert en ik heb ook geen groenestroom-certificaten ingevoerd. U kunt daar in elke discussie opnieuw op terugkomen, maar dat gaat ons niet vooruithelpen.

Wat we nodig hebben, is een positief beleid voor klimaat en voor hernieuwbare energie. En ja, daar zijn uitdagingen in. Dat zult u mij niet horen ontkennen. En ik heb hier ook al projecten gesteund in deze commissie. Ik ben niet te beroerd om goede projecten mee te steunen. Maar wat ons betreft, gaat u alleszins niet ver genoeg. U gaat niet ver genoeg op het vlak van renovatie. Het voorbeeld dat u zelf aanhaalt, daar kunnen we veel meer inspanningen doen, en niet gewoon op dezelfde manier iets meer geld ter beschikking stellen, want dat helpt ons niet vooruit.

Maar wat ons zeker niet vooruithelpt, en dat is wat ik met dit punt nog maar eens wil aanhalen, is dat u vingerwijzingen doet en probeert om het klimaatbeleid in het hoekje van 'te duur' te zetten en hernieuwbare energie in het hoekje van 'het is allemaal kommer en kwel'. Dat helpt de energietransitie sowieso niet vooruit. Dat helpt ook de aanpak van het klimaat niet vooruit. Dus als we ergens op moeten inzetten, is het op dat sterker maken, met meer positieve boodschappen, zonder blind te zijn voor problemen. Maar zoek dan oplossingen voor problemen, in de plaats van er een megafoon op te zetten om het hele verhaal toch maar zo zwart mogelijk voor te stellen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de relatie tussen de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten en de klimaatplannen van bedrijven
– 1529 (2021-2022)**

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, op dit moment loopt het overleg over een nieuw voorstel van energiebeleidsovereenkomsten (EBO). De goedkeuring van de definitieve EBO-tekst door de Vlaamse Regering is voorzien tegen dit najaar, zodat ondernemingen in de doelgroep voldoende tijd hebben om toe te treden tot de nieuwe energiebeleidsovereenkomst.

De eerste vraag is of de EBO's op dit moment hun doel bereiken, namelijk meer energiebesparing bij de bedrijven. Over het jaarverslag 2019 van de commissie Energiebeleidsovereenkomsten werden in dit parlement al terecht kritische vragen gesteld. De energie-efficiëntie van grote bedrijven zou de laatste jaren veeleer afnemen, en dat ondanks de grote financiële tegemoetkomingen die die bedrijven in het kader van de EBO's genieten. De vraag is dus of de EBO's, als het gaat om het aanjagen van energiebesparing bij bedrijven, ambitieus genoeg zijn. U hebt vroeger al te kennen gegeven dat u voor een aanscherping gaat.

Een tweede vraag is of de EBO's niet moeten worden verruimd. Een van de opties die actief onderzocht worden, is het verbreden van de EBO's met een klimaatcomponent. Dat is overigens ook expliciet voorzien in het Vlaamse regeerakkoord. Soms zal een trade-off nodig zijn tussen energie-efficiëntie en klimaat. De rendabiliteit van klimaatinvesteringen kan op korte termijn lager liggen. Ook een verdere verbreding van het doelgebied van de EBO's naar materiaalgebruik en circulariteit, mobiliteit, restwarmte en water wordt bekeken.

Het is dan ook logisch dat de geplande verbreding van de EBO's wordt ingepast in het nieuwe beleidskader voor een industrieel klimaattransitieprogramma dat de minister van Economie en Innovatie wil invoeren via een herziening van het decreet wetenschaps- en innovatiebeleid. Dat werd onlangs goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Het is vooral nodig dat de nieuwe EBO's worden afgestemd op de klimaatplannen voor bedrijven, die zijn opgenomen in de visienota van de Vlaamse Regering over bijkomende klimaatmaatregelen. Toekomstige steun voor bedrijven zou worden gekoppeld aan de opmaak van dergelijke klimaatplannen. Het ligt dan ook voor de hand dat dat ook zou gelden voor de EBO's.

Maar naar verluidt zou het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) op dit ogenblik kiezen voor een minimale invulling van de klimaatcomponent in de nieuwe EBO's. Het VEKA is van mening dat het instrument van de EBO eenvoudig moet worden gehouden. De focus zou worden gelegd op klimaatmaatregelen met een korte terugverdientijd. Het voorstel om de deelnemende bedrijven te verplichten om een strategisch klimaatplan te maken, zou op de lange baan worden geschoven. Deelnemende bedrijven moeten dan enkel een indicatieve roadmap opstellen, zonder dat daar op korte termijn verbintenissen aan worden verbonden.

Nochtans zou het logisch zijn om de EBO's om te bouwen tot een echte hefboom voor de verduurzaming van de industrie. Via de EBO's zou de Vlaamse Regering bedrijven maximaal moeten aanzetten tot ambitieuze klimaatdoelen. Maar ook ruimer dan dat: ook verbredingsthema's zoals circulariteit of mobiliteit kunnen

worden opgenomen. Op dit moment zou men enkel nadenken over het opleggen van een restwarmtepotentieelstudie.

De vrees bij onder andere de milieubeweging is groot dat de Vlaamse Regering ook zou kiezen voor die zeer beperkte invulling van de verbreding van de EBO's, en dat terwijl bedrijven die toetreden tot de EBO's, zowel op Vlaams als op federaal niveau, op een lange reeks van tegemoetkomingen mogen rekenen, een lijst die mogelijk nog zou worden aangevuld. De Bond Beter Leefmilieu schat de voordelen die de Vlaamse Regering toekent aan bedrijven die de EBO tekenen, op 168 miljoen euro. Vanuit de federale overheid zou daar nog eens 100 miljoen euro aan voordelen bij komen.

Voor ons hangt het welslagen van het klimaattransitiebeleid dat de Vlaamse Regering nastreeft, voor een groot deel af van de keuzes die nu zullen worden gemaakt rond de nieuwe EBO's en de financiële steunmaatregelen die daaraan verbonden zijn.

Minister, bent u het ermee eens dat de EBO's een belangrijke rol moeten spelen in de transitie van de Vlaamse industrie naar klimaatneutraliteit? In welke mate pleegt u rond de herziening van de EBO's overleg met de minister bevoegd voor Economie en Innovatie?

Is het de bedoeling om de bedrijfsroadmaps, voorzien in het kader van de nieuwe klimaatmaatregelen en beslist door de regering in december, ook effectief op te nemen in de vorm van een sterke klimaatcomponent in de EBO's? Zal met andere woorden de opmaak van een eigen bedrijfsroadmap of innovatieplan, met een concrete tijdslijn op korte en lange termijn van toekomstige investeringen en nieuwe processen richting klimaatneutraliteit, expliciet als voorwaarde gesteld worden voor het toetreden tot een EBO? Vindt u dat bijkomende voorwaarden inzake klimaatinvesteringen zowel moeten worden opgelegd aan grotere energie-intensieve bedrijven als aan kleinere bedrijven?

De huidige vierjaarlijkse cyclus, zoals gehanteerd in de EBO's, komt niet overeen met de realiteit inzake investeringscycli en mogelijke uitvoeringsperiodes van grote investeringen, die noodzakelijk zijn voor de klimaattransitie van bedrijven. Zult u aandringen op een verlenging van die cyclus, zodat op zijn minst een eerste planning voorligt tot 2030, met dan het liefst ook een verdere doorkijk richting klimaatneutraliteit in 2050?

De EBO's worden nu vooral op het niveau van individuele bedrijven bekeken en leggen doelstellingen op per onderneming. Als we de EBO's willen inzetten als transitie-instrument, zou het logischer zijn om ze op sector- of clusterniveau te clusteren. Bent u het daarmee eens?

Is het niet nodig om extra financiële tegemoetkomingen voor te behouden voor ondernemingen die effectief werk maken van forse vooruitgang, zowel op het vlak van energiebesparing als op het vlak van klimaat- en andere duurzaamheidsinvesteringen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega, de transitie van de Vlaamse industrie naar klimaatneutraliteit gaat uiteraard veel verder dan alleen maar energie-efficiëntie. Daar zult u het wel mee eens zijn. Een EBO zal uiteraard een bijdrage leveren en is noodzakelijk voor de transitie, maar alleen de EBO's zullen niet volstaan om de industrie de hele klimaattransitie te laten realiseren. We onderhandelen op dit moment over de EBO's. We leggen de lat daar ook hoger. Ik denk dat dat ook de logica zelf is, want men is heel ambitieus in de industrie, dus men moet het ook waarmaken. Maar de EBO's alleen gaan het dus niet verhelpen. Ik denk dat het veel breder is.

Mijn collega Crevits werkt momenteel een beleidskader uit voor een industrieel transitieprogramma, in het kader van de VLAIO-studie (Agentschap Innoveren en Ondernemen) 'Naar een koolstofcirculaire en CO₂-arme Vlaamse industrie'.

Wat de EBO's betreft, neem ik een trekkende rol op in dit dossier. En uiteraard heb ik ook overleg met collega Crevits. Momenteel is er reeds op administratief niveau overleg tussen het VEKA en het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) en VLAIO.

De opmaak van een roadmap met een doorkijk naar een duurzame toekomst wordt momenteel effectief bekeken als een mogelijkheid voor een van de engagementen van de ondernemingen in het kader van een nieuwe EBO. Daarover is echter nog geen definitieve beslissing genomen.

Het is belangrijk dat alle bedrijven een betere energie-efficiëntie nastreven – daar moet onze lat liggen – en dat ze een bijdrage leveren aan de klimaattransitie. De mogelijkheden voor extra engagementen van ondernemingen in het kader van een nieuwe EBO zijn we dus aan het bekijken voor alle bedrijven.

Zoals ik al zei, zal de lat hoger liggen. We hebben al wat discussies gehad met de sector zelf. Men staat daar natuurlijk niet om te springen. Dat kan ik u wel meegeven. Maar het moet.

Zoals eerder aangehaald zijn de energiebeleidsovereenkomsten in de eerste plaats instrumenten voor de verdere verbetering van de energie-efficiëntie van energie-intensieve ondernemingen in Vlaanderen. Vanuit deze invalshoek, is een vierjaarlijkse cyclus van opstellen en uitvoeren van energieplannen zeer geschikt. Een verlenging van deze cyclus is daarom niet meteen aan de orde.

Zoals eerder gesteld, de EBO mag niet als het enige instrument gezien worden dat die transitie zal realiseren. Het gaat veel breder dan alleen die EBO's.

Dan kom ik tot uw laatste vraag. De klimaattransitie zal moeten worden gerealiseerd via een samenspel van verschillende trajecten en ondersteuningsmechanismen. Sommige daarvan zitten niet bij mij, maar bij mijn collega-ministers. Denk maar aan de innovatieve transitietrajecten naar een koolstofarme industrie, die bij de minister van Innovatie zitten. De steun zit dus bij verschillende ministers.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, een praktische vraag: de beslissing zou voor dit najaar zijn. Zijn er nog momenten waarop we daarvan in de commissie nog iets zouden kunnen zien?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Als de EBO's rond zijn, dan wil ik dat natuurlijk naar het parlement brengen. Dat is geen enkel probleem. Dat mag van mijn part open en transparant besproken worden. U weet dat ik bij alles zeer transparant ben, dus dit kan ook besproken worden.

Nu hoop ik wel dat mijn raadgevers niet kwaad zullen zijn omdat ik dit hier zeg.

De voorzitter: Dan is het te laat, want we hebben het allemaal gehoord en het zal als dusdanig in het verslag worden opgenomen, onder enthousiast geknik van collega Aerts en van mezelf. We zullen u daar te gepasten tijde aan herinneren, minister.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Leo Pieters aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de klanten die zich na het faillissement van hun energieleverancier bij de noodleverancier Fluvius settelen – 1564 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Vorige week hebben we een nooddecreet goedgekeurd over het faillissement van energieleveranciers. Bij zo'n faillissement – en dat is een goede regeling – kan men terecht bij de noodleverancier, zijnde Fluvius. Het is echter wel de bedoeling dat de gedupeerde klanten van de failliete leverancier zo snel mogelijk overschakelen van de noodleverancier naar een nieuwe, reguliere leverancier. Het Energiedecreet voorzag initieel een periode van maximaal zestig dagen voor huishoudelijke en niet-huishoudelijke afnemers. Inmiddels is die termijn opgetrokken naar twaalf maanden.

Een kleine 10 procent van de klanten zou nog niet overgeschakeld zijn. Met die periode van zestig dagen heeft Fluvius slechts een beperkte tijd. We hebben ook gemerkt – dat is voortschrijdend inzicht, want deze vraag is vorige week ingediend – deze week dat de klant voor facturen die Fluvius opgestuurd heeft, kan bevestigen dat het contract binnen de eerste dertig dagen werd afgesloten. Daarvoor zou een regeling getroffen worden.

Desalniettemin zijn er waarschijnlijk toch nog wel wat mensen die nog niet overgeschakeld zijn.

Wat is de huidige procedure bij Fluvius om mensen te informeren en te overtuigen van hun positie en de noodzaak om zo snel mogelijk over te schakelen naar een nieuwe reguliere energieleverancier?

Zijn er volgens u in deze procedure zaken die verbeterd kunnen worden? Zo ja, wat zult u ondernemen?

Hebt u hieromtrent reeds een overleg gehad met Fluvius? Zo ja, wanneer en wat was de uitkomst van dit overleg? Zo niet, zult u nog dergelijk overleg inplannen?

Beschikt u over informatie inzake de voornaamste redenen die mensen aangeven waarom ze bij de noodleverancier gesetteld zijn?

Welke steun kan of dient er eventueel geboden te worden bij de overschakeling van sociaal zwakkere mensen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Dank u voor de verschillende terechte vragen, collega.

Ik zit niet in de organisatie van Fluvius, maar zit wel geregeld met Fluvius samen en probeer dan verschillende zaken aanhangig te maken. Fluvius onderneemt verschillende acties in dit kader. Fluvius geeft mee via verschillende kanalen te communiceren: de website, Facebook, mails naar klanten, herinneringsbrieven enzovoort.

Zijn er volgens mij zaken die beter kunnen? Ik wil als eerste aangeven dat de noodleveranciersregeling die we in Vlaanderen kennen, tot nu toe goed heeft gewerkt. Ik hoor meer en meer de vraag of Fluvius dat naar de toekomst toe moet blijven doen en of andere partijen dat niet beter zouden opnemen. Als de storm wat is gaan liggen, wil ik de organisatie daarvan in de toekomst met jullie in het

parlement bekijken, maar ik denk wel dat Fluvius dat tot op heden, op een aantal ICT-fouten na, goed gedaan heeft. Het licht is nergens uitgegaan en het aardgas is blijven stromen. Dat was de eerste prioriteit. Maar dat neemt niet weg dat we daarover eens van gedachten zouden moeten kunnen wisselen.

Vorige week heeft het Vlaams Parlement de termijn voor gezinnen om een nieuw contract af te sluiten verlengd.

De verwerking van klanten van de noodleverancier verloopt relatief vlot, maar de organisatie van Fluvius is hier niet echt voor uitgerust. Er is een aanbesteding opgestart om de taak in onderaanneming uit te besteden.

Ik zal de hele noodleveranciersregeling zoals ze nu bestaat, evalueren en vervolgens met jullie bespreken.

Ik komt tot uw derde vraag. Sinds eind oktober is er bijna wekelijks overleg tussen mijn kabinet, het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) en Fluvius, waarin de problematiek onder experts wordt besproken en werkafspraken worden gemaakt. Het punt staat ook regelmatig op de agenda tijdens het maandelijks overleg tussen Fluvius en mijn kabinet.

Beschik ik over informatie inzake de voornaamste redenen waarom mensen zich bij de noodleverancier settelen? Vermoedelijk zijn onwetendheid en/of onzekerheid belangrijke factoren. In de volgende maanden zal duidelijk worden hoeveel klanten blijven en waarom ze blijven. Dan kunnen ook de nodige stappen genomen worden. Sinds eind januari stuurt Fluvius aan de resterende klanten voorschotfacturen aan het noodleverancierstarief. Dit zal bij deze groep van klanten vermoedelijk voor een bijkomende prikkel zorgen om van leverancier te veranderen.

Fluvius besteedt aandacht aan heldere en eenvoudige communicatie via diverse communicatiedragers. Ik zag dat ook verschillende gemeenten via digitale media hun inwoners hierover informeren. Ook voor de facturatie van de beschermde klanten heeft Fluvius onmiddellijk alle stappen gezet om het sociaal tarief correct te kunnen aanrekenen.

Zoals jullie weten – ik denk dat het deze week was –, was er een fout bij de facturatie. Fluvius heeft eerst een factuur gestuurd, in het kader van noodleverancier, aan klanten die nog geen nieuwe leverancier gevonden hadden. Fluvius doet dat op basis van zijn database. Als klanten een nieuwe leverancier hebben en dus ook een nieuw contract, moet de leverancier dit updaten in de database, maar zolang dat niet gebeurt, blijft de klant in kwestie bij Fluvius zitten en stuurt Fluvius ook een factuur. Het is die wisselwerking en de onzorgvuldigheid bij de leverancier die ervoor zorgt dat gezinnen die in orde dachten te zijn, plots een factuur krijgen van Fluvius. Ik heb echter begrepen dat Fluvius deze factuur zal crediteren nadat de leveranciers dit hebben rechtgezet. Zeker in deze tijden kunnen we dat immers missen als kiespijn.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Inderdaad, zoals ik al zei, is het deze week duidelijk geworden dat Fluvius rekening houdt met de contractdatum om het tarief anders te beoordelen of dat er geen extra kosten moeten worden genomen. Maar, zoals u zei, er wordt digitaal, via mail en op social media gecommuniceerd. U moet er wel van op de hoogte zijn, minister, dat als men een brief schrijft, en deze opengemaakt en gelezen wordt, dat al heel ferm is. Ook zit niet iedereen op social media of houdt niet iedereen er rekening mee. Op gelijk welke andere manier die u aangeeft, is het zeer moeilijk. Voor de laatste procenten moet het ook een persoonlijke aanpak zijn, want er zijn genoeg mensen

die niet in een sociaal problematische toestand zitten, maar die wel op het gebied van bereikbaarheid een probleem hebben.

Daarmee heb ik toch nog bijkomende vragen. Misschien denkt u dat aan het Energiedecreet wijzigingen moeten gebeuren om deze problemen te verhinderen. Die zestig dagen zijn bijvoorbeeld aangepast naar twaalf maanden, maar die dertig dagen om de prijs van de nieuwe leverancier te hanteren, is niet mee aangepast, neem ik aan. Met andere woorden, als mensen toch een probleem hebben om over te schakelen, krijgen ze niet alleen een hogere factuur van de nieuwe leverancier, maar ook nog een nog hogere prijs van Fluvius erbovenop omdat ze niet heel snel gereageerd hebben.

U hebt het ook al aangehaald: u zou dat bekijken of Fluvius als noodleverancier nog uitgebreid kan worden. Ik neem aan dat daar werk van gemaakt wordt. Er wordt toch gezegd dat er nog leveranciers zouden sneuvelen. Kan daar dan rekening mee worden gehouden?

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, is er al een zicht op welke soort klanten nog bij de noodleverancier zitten? Ik bedoel daarmee hoeveel residentiële en niet-residentiële klanten? Hoeveel mensen hebben het sociaal tarief nog wel of niet?

Ik sluit me zeker aan bij die persoonlijke aanpak die nodig is van mensen die toch bij de noodleverancier blijven hangen. Ik heb begrepen dat niet-residentiële klanten, de bedrijven met andere woorden, opgebeld worden. Ik denk dat we dat op een bepaald moment ook met de residentiële klanten, de huishoudens, moeten doen om hen weg te krijgen bij Fluvius.

Er kwamen verschillende getuigenissen deze week over de facturen van Fluvius die al dan niet terecht in de brievenbussen zijn gevallen. Dat is rechtgezet voor de mensen die duidelijk een contract hebben, maar ik heb ook begrepen dat dit niet altijd werd rechtgezet omdat er soms nog geen contract was. Een aantal energieleveranciers maken wel de belofte dat er kan worden overgeschakeld maar komen die belofte uiteindelijk niet na. Ik vraag me af, minister, hoe u staat tegenover de verplichting aan die energieleveranciers om de terugwerkende kracht van dertig dagen toe te passen. Wilt u dat verplichten in plaats van te vragen?

Bruno Tobback (Vooruit): Ik sluit me aan met een specifiek punt. Het is even ter sprake gekomen, maar het verdient een bredere discussie. Ik heb er zelf een vraag om uitleg over ingediend. Ik ga het vandaag niet uitputten.

We spreken heel gemakkelijk over klanten die zich settelen, maar uit de discussie van vorige week is gebleken dat heel wat mensen wel degelijk een andere leverancier hebben of ten minste denken dat ze die hebben, maar dat de leveranciers slordig zijn met het omzetten. Minister, u hebt er zelf naar verwezen, dat is niet alleen een probleem voor mensen die bij Fluvius zitten. Er is in het algemeen een slordigheid bij leveranciers die mensen aannemen in nieuwe overeenkomsten, maar hen dan pas na veel gevraag of gehannes invoeren in de database en de overstap daadwerkelijk regelen. Het is een beetje kort door de bocht om dan mensen te verwijten dat ze blijven hangen. In een aantal gevallen zijn het de leveranciers die blijven hangen. We moeten die discussie breder voeren, ook met de verantwoordelijken van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG), want zij moeten daarop toezien. Ik wil daar toch aandacht voor vragen want het gaat niet alleen over mensen die op hun handen blijven zitten, het gaat ook over mensen die niet krijgen wat hen beloofd is.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik ben het ermee eens dat we het volledige systeem eens moeten evalueren wanneer dit hopelijk wat achter de rug is.

Mijnheer Aerts, ik wil dat zeker eens aan de leveranciers vragen, maar wij kunnen dat niet opleggen. Zij kunnen een commerciële geste doen. We kunnen het hen nog eens vragen. De relatie tussen leveranciers en klanten is een zaak voor het consumentenrecht. Dat is een federale bevoegdheid. Ik kan decretaal of hoe dan ook daarin geen initiatief nemen. We zullen dat vandaag of morgen nog in een brief onder hun aandacht brengen.

Ik ben het eens met de persoonlijke aanpak. Dat is ook de reden van de verlenging. Dit geeft ons de tijd om te begeleiden. Ook dat onderdeel is in de evaluatie van belang.

De niet-residentiële klanten zijn bijna allemaal weg. Zij zullen na zestig dagen worden afgesloten. Dat zijn professionele klanten. Voor residentiële klanten zal men dit ook met een verlenging moeten doen. Fluvius heeft nu, met de verlenging die wij hebben doorgevoerd, wel de tijd om dit persoonlijk aan te pakken.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, dank u voor de bijkomende antwoorden.

Het is toch belangrijk dat er na dit decreet gepoogd wordt om de termijn van 30 dagen iets langer te maken.

Het ging daarnet over de communicatie en over de bereikbaarheid van mensen. Maar heel wat gezinnen of personen hebben een probleem. Dan mag je nog de V-test hebben en vergelijkingstabellen om de juiste leverancier of om überhaupt een leverancier te kiezen, toch is het niet eenvoudig voor mensen die daar absoluut niet mee bezig zijn. Zo zijn er meer dan we denken. Er zijn er ook te veel die gewoon een te hoge energiefactuur betalen omdat ze door het bos de bomen niet meer zien. Ze blijven een te hoge prijs betalen. Dat is nu niet ter zake.

Misschien kunnen ook de OCMW's worden ingeschakeld, als dat mogelijk is, om mensen persoonlijk te begeleiden om toch nog een contract te nemen. Gelijk welke leverancier heeft een voordeel in vergelijking met de prijzen van Fluvius.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.